

tene schriften, betreffende het leven en sterven van Antoni Kanaar, den 25 Junij 1821 met den dood gestraft, te Middelburg in Zeeland; gedeeltelijk door hem zelven beschreven, en, op begeerte van onderscheidene vrienden, in het licht gegeven door deszelfs vader, Marinus Kanaar', Middelburg 1821.

Zeeuws Archief:

– Middelburgsche Courant van 27 januari, 14 april en 26 juni 1821.

– Inschrijvingsregisters Zeeuwse strafinrichtingen, inventarisnr. 354.590 en 367.845.

– Rechterlijke Archieven 1796-1838, inventarisnr. 75, vonnisnr. 1643.

– Registers van de Burgerlijke Stand van Middelburg.

Hoog bezoek

Lady Baden Powell in Middelburg, 1946

Tegenwoordig heet het scouting, vroeger in gewoon Nederlands: de padvinderij. Deze organisatie, in 1907 opgericht door Lord Baden Powell (1857-1941), had over vrijwel de hele wereld afdelingen, vanaf 1910 ook in Nederland. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de padvinderij in ons land door de Duitsers verboden, maar veel groepen hielden in het geheim contact met elkaar. Na de bevrijding verscheen de organisatie weer in het openbaar en kreeg ze te maken met een toeloop van veel nieuwe leden.

Bloei

Op alle terreinen bloeide het verenigingsleven in de eerste naoorlogse jaren op; het leek wel alsof men de verloren tijd wilde inhalen. In Middelburg stonden in december 1945 bijna driehonderd padvind(st)ers en kabouters geregistreerd en er waren ook nog verkenners, bijvoorbeeld die van de Berdenis van Berlekomgroep. Vlissin-

gen telde in 1946 vier groepen verkenners en een groep zeeverkenners.

De leiding op Walcheren kreeg met de nodige problemen te maken: voor al die nieuwe leden moesten leid(st)ers worden aangetrokken en opgeleid, clublokalen worden gezocht en uniformen worden geregeld. Ondanks de beperkte mogelijkheden werd hier met enthousiasme aan gewerkt.

De moeilijke omstandigheden waaronder de Nederlandse padvinderij toen moest werken bleven bij de leiding in Engeland niet onopgemerkt. Als blijk van belangstelling en waardering besloot de World Chief Guide, Olave Lady Baden Powell, Nederland te bezoeken.

World Chief Guide

Wie was de vrouw die de hoogste functie in de padvindersbeweging uitoefende?

Olave St. Claire Soames werd op 22 februari 1889 te Stubbings Court, Chesterfield,

geboren als kind van rijke ouders. Ze hoefde niet naar school maar kreeg huisonderwijs van een gouvernante. Samen met haar broer en zus verzorgde ze de kippen en hielp ze haar vader met tuinieren waarbij ze de namen en betekenis van veel planten leerde. Veel tijd bracht ze door in de vrije natuur, onder andere met paard-

en korte tijd later trouwden zij. Omdat de bruidegom 32 jaar ouder was, veroorzaakte het huwelijk nogal wat opschudding. In 1930 werd Lady B.P. op het zesde wereldcongres van de World Association of Girl Scouts in Engeland uitgeroepen tot World Chief Guide, dat wil zeggen: hoofd van alle padvindsters. Na de dood van haar

In haar functie als Chief Guide van de padvinderij spreekt Lady Baden Powell op de Markt een kort woord waarbij zij de vriendschap van de padvindsters uit andere landen overbrengt. (Foto J. Henning, Zeeuws Archief, Archief Berdenis van Berlekomgroep, inv.nr. 109)

rijden, kanoën en roeien. Daarnaast teniste ze en speelde ze viool. In januari 1912 maakte Olave Soames met haar vader een cruise. Aan boord van de Arcadian maakte ze kennis met luitenant-generaal Sir Robert Baden Powell, een bekende figuur uit de Boerenoorlog (1899-1902). Het was liefde op het eerste gezicht

man in 1941 reisde ze als goodwill-ambasadrice over de hele wereld. Een van die reizen voerde haar in 1946 naar Nederland.

Ontvangst

De komst van Lady Baden Powell maakte in de Nederlandse padvinderswereld nogal wat los. Al in april 1946 kwam in het hoofdbestuur van het Nederlands Padvindsters Gilde het bezoek ter sprake. Veel was toen nog onduidelijk: wanneer de Lady zou komen en hoe lang zij zou blijven, was nog niet bekend.

Ook in de vergadering van 29 juni konden

nog geen plannen worden gemaakt; wel werd gedacht in de richting van gecombineerde samenkomsten.

De zaken kregen pas begin augustus concrete gestalte toen bericht binnenkwam dat Lady Baden Powell op 29 september om 14.40 uur op Schiphol zou landen. Na ontvangst door het hoofdbestuur zou een

Van de regering konden voor f 1900,- twee auto's met chauffeur worden gehuurd maar dat was in de ogen van het hoofdbestuur te duur. Uiteindelijk werd een auto gehuurd tegen een vergoeding van 25 cent per kilometer.

Van de tournee zou een radioreportage worden gemaakt en op 5 oktober – de dag

rondvaart door de Amsterdamse havens worden gemaakt, gevolgd door een demonstratie op de Dam.

Voor de daaropvolgende dagen maakte men een programma om haar Nederland te leren kennen: het Gooi, Utrecht, Overijssel, Groningen, Friesland, Drenthe, de Achterhoek, Arnhem, Nijmegen, Eindhoven, Middelburg, Dordrecht, Rotterdam en Den Haag. Ook ontvangsten op paleis Soestdijk en Het Loo moesten worden geregeld. Het hele programma was samengeperst in negen dagen; het uithoudingsvermogen van de Lady werd dus behoorlijk op de proef gesteld.

Lady Baden Powell inspecteert de op de Markt opgestelde jeugdige padvindsters. (Foto P. Vreke, Zeeuws Archief, Archief Berdenis van Berlekongroep, inv.nr. 109)

van het bezoek aan Middelburg – zou er speciaal voor de luisteraars in Nederlands-Indië via de kortegolfzender PCJ een uitzending zijn.

Programma

Voor de plaatselijke padvinderijen was het hoge bezoek reden een programma te ontwikkelen. Mijn echtgenote, Wil Jongepier, toen lid van de Gouden Cirkelgroep te

Middelburg, weet zich hiervan het volgende te herinneren: “Met de voorbereiding begonnen we zo’n week of zes van tevoren. Onder leiding van de heer C. Mazure van Medioburgum studeerden we een boerendans en de Kleppermars in. Dat gebeurde in het schaftlokaal van houthandel Alberts, Achter de Houutuinen. Verder oefenden we in ons clublokaal aan de Herengracht en ook thuis zat ik te kleppen. Kort tevoren hadden we – ook weer bij Alberts – generale repetitie met andere groepen en de padvindersband, erg leuk allemaal.”

De Margrieten van de Lutemgroep (Luctor et Emergo) repeteerden het Internationale Padvinderslied. Een leidster vertelde daarbij over de komst van Lady B.P., over het in de houding staan en het wel of niet salueren. Ook werden armsignalen geoefend en natuurlijk... de Kleppermars.

De grote dag

De vijfde oktober 1946 was voor de Zeeuwse padvinderij de grote dag. Onder grote belangstelling verzamelden zich ruim tweeduizend padvinders uit de hele provincie op de Markt in Middelburg.

Ik was in die dagen verkenners 3e klas bij de Vlissingse groep Phoenix. Onder leiding van de hopman marcheerden we naar het station en namen de trein naar Middelburg. We werden vervoerd in goederenwagens met houten banken. Dat was heel normaal, zo kort na de oorlog. In Middelburg aangekomen, liepen we naar de Markt waar we ons opstelden in afwachting van wat er zou komen.

Er werd met eerbied over de bezoeker gesproken. Ik kreeg het gevoel dat een bijzonder wezen naar ons eiland onderweg was.

Tegen één uur in de middag arriveerde Lady Baden Powell bij de Stationsbrug. Daar stond een lange rij padvind(st)ers opgesteld tot aan hotel De Burg dat toen op de Loskade was gevestigd. De Lady stapte uit haar auto en ging te voet verder, want ze wilde niet met een auto langs opgestelde padvinders rijden. In hotel De Burg gebruikte ze de lunch en vandaar ging ze naar de Markt voor de eigenlijke ontvangst.

Het leek wel een koninklijk bezoek. De Lady werd omringd door belangrijke personen uit de bestuurlijke en padvinderswereld: mevrouw Van den Bosch, presidente van het Nederlandse Padvindstersgilde, mevrouw Quarles van Ufford, echtgenote van de Commissaris der Koningin, waarnemend burgemeester Kögeler van Middelburg, de griffier der Staten dr. Tellegen, gewestelijke en districtscommissarissen van de padvindersbeweging. Voor dit illustere gezelschap was een tribune opgesteld.

De plechtigheid begon met het hissen van de Nederlandse, de Engelse en de padvindersvlag, waarna het Internationale Padvinderslied werd gezongen. In haar functie van Chief Guide hield Lady Baden Powell een korte toespraak waarin ze de vriendschap van padvinders uit andere landen overbracht. Na een vertaling in het Nederlands volgden drie *cheers*. Daarna spelde gewestelijk commissaris mevrouw Everwijn-Behage de Lady een onderscheiding op, het zogenaamde Oorlogsklaverblaadje. Deze onderscheiding werd naderhand ook uitgereikt aan padvinders die tijdens de oorlog – ondanks het feit dat de beweging verboden was – hadden doorgewerkt. Tijdens de ceremonie speelde de padvindersband er lustig op los en blies het Mid-

delburgs Muziekkorps de door Joh. Caro speciaal gecomponeerde Padvindersmars, opgedragen aan de hoge bezoekster. Zij verliet trouwens nogal eens het podium om de opgestelde jongelui duidelijk te maken dat ze moesten trappelen om warm te blijven, en om hen te manen hun jas aan te trekken.

Walcherse dracht liep. Klompen had ik nog uit de oorlog. Zo uitgedost haalde ik mijn verklede vriendinnen op aan de Kinderdijk. Vandaar liepen we naar het clubhuis aan de Herengracht. Samen met de anderen gingen we naar de Markt. Daar deed ik mee aan de Kleppermars en de boerendans. Aan het einde van de dag was ik

Klompendans

Vervolgens was er een inspectie van alle groepen waarbij de Lady met velen een praatje maakte.

Bressiaanse, Middelburgse en Vlissingse padvindsters, welpen en kabouters traden op met de Kleppermars. Deze mars viel zo in de smaak dat om een herhaling werd gevraagd. Als herinnering kreeg Lady Baden Powell een paar kleppers aangeboden en ook de vaste begeleider, mevrouw Van den Bosch-de Jongh, kreeg een paar. Toen was het tijd voor de Provinciale Rei ofwel de Klompendans. Wil Jongepier: "Ik had kleding aan van mijn oma die nog in

Ten aanschouwe van dertienhonderd Zeeuwse padvindsters waagt Lady Baden Powell een poging het 'kleppen' machtig te worden (Foto J. Henning, Zeeuws Archief, Archief Berdenis van Berlekomgroep, inv.nr. 109)

bekaf van het lopen op klompen, maar wat hebben we een lol gehad..."

De bijeenkomst werd besloten met het strijken van de vlaggen en een defilé van alle deelnemers voor de Chieff Guide waarna door de Middelburgse binnenstad werd gemarcheerd. Groep Phoenix liep via de Langeviele en de Zandstraat terug naar Vlissingen.

Na afloop van het defilé ging Lady Baden Powell naar hotel De Burg.

Bomen

In haar hotelkamer sprak een verslaggever van de *Provinciale Zeeuwsche Courant* even met de hoge gast. Ze vertelde vele landen bezocht te hebben en maar onge-

commissaris vertelde: "We bezochten Westkapelle. Daar hoefde niet gesproken te worden. Staande op de dijk gingen onze gedachten uit naar hen die vielen. Lucht en water waren grijs en somber, een groot verlangen naar licht en warmte kwam over ons. In ons hart was de gedachte: dát nooit meer!"

Kinderen in dracht dansen de klompdansen op de Markt van Middelburg tijdens het bezoek van Lady Baden Powell. Deelnemers zijn onder anderen Nel Schuyt, Corrie de Keizer, Mimie Steen, Anneke Doets, Nel Barentsen, Irma Geerts, Willie Verstelle, Mies Kranendonk, Jeanette van der Valk en Koos van den IJssel. (Zeeuws Archief, Historisch-topografische atlas Middelburg, nr. A 1721III)

veer vijf weken per jaar thuis te zijn. Kort hiervoor was ze nog in de Verenigde Staten geweest, waar ze maar liefst 67 interviews had gegeven.

Er stond nog een tocht over Walcheren op het programma. Een Walcherse districts-

De Chif Guide was zo onder de indruk van de verwoestingen dat ze spontaan drie bomen voor de herbepanting van Walcheren schonk. Bij het diner in Middelburg kreeg ze een aantal geschenken aangeboden, waaronder een herinneringsalbum over het geïnunderde Zeeland, een nieuw gebedenboek en een doosje waarin boerenknopen waren verwerkt.

's Avonds was er nog een receptie voor leiders en leidsters uit heel Zeeland. Naar goed padvindersgebruik werden talloze linkerhanden geschud en de Lady bracht nog eens de groeten over van padvinders uit de hele wereld.

De PZC-verslaggever deed een tweede

poging en weer lukte het hem tot de hoge bezoeker door te dringen. De kern van het gesprek was de toestand op Walcheren. Ze had al veel verwoeste gebieden gezien maar ze was van Walcheren toch het meest onder de indruk, want dat sloeg werkelijk alles! Na een wenk van haar vriendin, mrs. Hill, werd het onderhoud beëindigd. Twee dames escorteerden de vermoeide Lady naar haar kamer.

Afsluiting

Middelburg stond die dag helemaal in het teken van het bezoek. In de Lange Delft etaleerde boekhandel Sandijck brochures en dergelijke over de padvinderij en fotohandel Vreke toonde fotomateriaal. 's Avonds werden – ook weer in de Lange Delft – op een gevel lichtbeelden vertoond. Er was nog wel een dissonant. Na afloop van het bezoek moesten veel bezoekers naar hun woonplaats terug. De bus naar Vlissingen was zo vol dat de conducteur er nauwelijks bij kon. Vermoedelijk was de deur niet goed gesloten en net voorbij Poelendaele ging die open waarbij de conducteur op het wegdek stuitte. Hij moest met een hoofdwond worden overgebracht

naar dokter Peek in de Langeviele maar kon na behandeling naar huis worden vervoerd.

Ter afsluiting was er zondagochtend nog een speciale padvindstersdienst in de Lutherse kerk aan de Zuidsingel. Voorgangster was dominee Den Boer uit Vlissingen, zelf ook padvindster. Daarmee was een einde gekomen aan het bezoek van de Chief Guide aan Zeeland, een bezoek dat op velen grote indruk had gemaakt.

Jules Braat

Met dank aan A.F. Franken (Zeeuws Archief) en mevrouw J. Sorel te Middelburg.

Geraadpleegde bronnen

- Katholiek Documentatie Centrum, Nijmegen:*
- *archief Nederlands Padvindsters Gilde.*
- Scouting Museum Ducdalf, Rotterdam:*
- *orgaan De Padvindster.*
- Zeeuws Archief, Middelburg:*
- *archief Berdenis van Berlekomgroep;*
- *archief Lutemgroep.*
- Zeeuws Documentatie Centrum, Middelburg:*
- *diverse dagbladen.*

Een Walchers keuter'ofje

Een zomerse zaterdag bij Veere, juni 1937

Onder Veere lag 't 'ofje van Jewannes en Miete. Het was pittoresk gelegen onder aan de *Polderse diek* bij de Oostwatering. Een petieterig huisje met een dito schuurtje en een varkenskot onder een oude perenboom. Een paar appelbomen in het

geitenweijsje en een kromme mispelboom aan de slootkant.

Het gedoetje lag beschut achter een metershoge meidoornheg. Via een brede plank over de sloot konden de bewoners de Platteweg bereiken. Naast de weg lag